

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“เอก์เสน อกรณีย — กิจที่ไม่ควรทำโดยส่วนเดียว”

เอก์เสน อกรณีย อ่านตามภาษาบาลีว่า เอ - กัง - เส - นะ - อะ - กะ - ระ - นี - ยะ คำว่า เอก์เสน มีความหมายว่า โดยส่วนเดียว คำว่า อกรณีย มีความหมายว่า กิจที่ไม่ควรทำ แปรรวมกันได้ว่า กิจที่ไม่ควรทำโดยส่วนเดียว แสดงถึงความจริงว่า อะไรที่เป็นกิจที่ไม่ควรทำ ก็ต้องเป็นอกุศลกรรมหรือทุจริตเท่านั้นที่ไม่ควรทำ เพราะเหตุว่า เป็นกรรมชั่ว เป็นเหตุที่ไม่ดี เมื่อทำเหตุที่ไม่ดีแล้ว เป็นไปไม่ได้ที่จะทำ ให้ผลที่ดีเกิดขึ้น เมื่อเป็นเหตุที่ไม่ดีแล้ว ก็ต้องให้ผลเป็นผลที่ไม่ดี ไม่นำปรารถนาไม่นำใครไม่นำพอใจ เท่านั้น เป็นเหตุให้เกิดทุกข์ทั้งในโลกนี้และในโลกหน้า ตามข้อความในพระสูตรตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ทุกนิบาต สูตรที่ ๘ ดังนี้

ครั้งนั้นแล ท่านพระอานนท์เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้าถึงที่ประทับ ถวายบังคมพระผู้มีพระภาคเจ้าแล้ว จึงนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ครั้นแล้วพระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสกะท่านพระอานนท์ว่า ดูกร อานนท์ เรากล่าวกายทุจริต (ความประพฤติชั่วทางกาย) วจีทุจริต (ความประพฤติชั่วทางวาจา) มโนทุจริต (ความประพฤติชั่วทางใจ) ว่าเป็นกิจที่ไม่ควรทำ โดยส่วนเดียว

ท่านพระอานนท์ทูลถามว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ เมื่อบุคคลทำกายทุจริต วจีทุจริต มโนทุจริต ที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่าเป็นกิจที่ไม่ควรทำโดยส่วนเดียว โทษอะไรอันผู้นั้นพึงหวังได้

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ดูกร อานนท์ เมื่อบุคคลทำกายทุจริต วจีทุจริต มโนทุจริต ที่เรากล่าวว่าเป็นกิจที่ไม่ควรทำโดยส่วนเดียว โทษอย่างนี้อันผู้นั้นพึงหวังได้ คือ ๑. แมตนกิตติเตยนตนเองได้ ๒. ผู้รู้ใคร่ครวญแล้วย่อมติเตียนได้ ๓. กิตติศัพท์ชั่วย่อมกระฉ่อนไป ๔. เป็นคนหลงทำกาละ (ตายอย่างไม่มีที่พึ่ง) ๕. เมื่อแตกกายตายไป ย่อมเข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก ดูกร อานนท์ เมื่อบุคคลทำกายทุจริต วจีทุจริต มโนทุจริต ที่เรากล่าวว่าเป็นกิจที่ไม่ควรทำโดยส่วนเดียว โทษอย่างนี้อันผู้นั้นพึงหวังได้

พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงเป็นบุคคลผู้เลิศที่สุด ประเสริฐที่สุด เจริญที่สุดในโลก ไม่มีใครเสมอเหมือน พระบารมีคุณความดีทั้งหมดที่พระองค์ได้ทรงสะสมอบรมมาตั้งแต่เมื่อครั้งเป็นพระโพธิสัตว์ ก็เพื่อประโยชน์เกื้อกูลแก่สัตว์โลกอย่างแท้จริง เมื่อพระองค์ทรงตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว ทรงมีพระมหากรุณาต่อสัตว์โลก จึงทรงแสดงพระธรรม ประกาศความจริง เกื้อกูลแก่สัตว์โลก เพื่อให้มีความเข้าใจถูกเห็นถูกในสิ่งที่มีจริง ตามความเป็นจริง ตลอดพระชนม์ชีพของพระองค์ทรงบำเพ็ญประโยชน์เกื้อกูลแก่สัตว์โลกโดยตลอด มีผู้ที่ได้รับประโยชน์จากพระธรรมที่พระองค์ทรงแสดงมากมายนับไม่ถ้วน ทั้งมนุษย์ เทวดา และพรหมบุคคล

การที่แต่ละบุคคลจะรู้ธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงมาน้อยเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับ การสะสมของแต่ละบุคคล ซึ่งจะต้องฟัง พิจารณาไตร่ตรองบ่อยๆ เนืองๆ เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องยิ่งขึ้น และ

ประการที่สำคัญ พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงตลอด ๔๕ พรรษานั้น ไม่พ้นไปจากเพื่อให้เข้าใจสภาพธรรมที่เกิดขึ้นเป็นไปในชีวิตประจำวันว่า เป็นสิ่งที่มีจริง แต่ละหนึ่งๆ ซึ่งไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่ตัวตน และ ไม่อยู่ในอำนาจบังคับบัญชาของใครทั้งสิ้น

ชีวิตในวันหนึ่งๆ ส่วนหนึ่งเป็นผลของกรรมที่ได้กระทำแล้ว ทำให้มีการเห็น การได้ยิน การได้กลิ่น การลิ้มรส การรู้สิ่งที่กระทบสัมผัสต่างๆ โดยที่ไม่สามารถที่จะรู้ได้ว่า เป็นผลของกรรมใด จะให้ผลในขณะใด เพราะเหตุว่าอกุศลกรรมหรือทุจริตคือความประพฤติชั่ว ที่ได้กระทำไว้แล้ว และกุศลกรรมที่ทำไว้แล้ว เป็นปัจจัยให้มีการเห็น การได้ยิน การได้กลิ่น การลิ้มรส การรู้สิ่งที่กระทบสัมผัสทางกาย และอกุศลกรรมที่ได้ทำไว้แล้ว เวลาที่มีเหตุมีปัจจัยถึงกาลที่ควรจะให้ผลเกิดขึ้น ผลนั้นก็เกิดขึ้น โดยที่ไม่มีใครสามารถที่จะยับยั้งได้ตลอดจนกระทั่งถึงกาลที่จะปรินิพพานของพระอรหันต์ เพราะเหตุว่าถึงแม้ว่าบุคคลที่ได้สะสมบุญกุศลจนสามารถที่จะบรรลุปะเป็นพระอรหันต์ ท่านก็ยังไม่สามารถจะพ้นจากผลของอดีตอกุศลกรรมที่ได้กระทำแล้ว และชีวิตอีกส่วนหนึ่ง คือ การสะสมเหตุ ที่ดีบ้าง ไม่ดีบ้าง ตามการสะสมของแต่ละบุคคล

ถ้าคิดถึงชีวิตของแต่ละคน ซึ่งอาจจะมีทุกข์ทางตาบ้าง ทางหูบ้าง ทางจมูกบ้าง ทางลิ้นบ้าง ทางกายบ้าง ก็ให้ทราบทั่วว่า ต้องมีเหตุที่ได้กระทำแล้ว และทราบโดยที่มีชีวิตอยู่ในสังสารวัฏฏ์ อกุศลกรรมที่ได้กระทำแล้ว ก็จะทำให้อกุศลวิบากจิตเกิด เห็นสิ่งที่ไม่ดีทางตา ได้ยินเสียงที่ไม่ดีทางหู ได้กลิ่นที่ไม่ดีทางจมูก ลิ้มรสที่ไม่ดีทางลิ้น กระทบสัมผัสสิ่งที่ไม่สบายทางกาย โดยที่ไม่มีใครสามารถที่จะยับยั้งได้

ตามความเป็นจริงแล้ว ไม่ว่าจะเป็อกุศลกรรมหรืออกุศลกรรม ก็เก็บสะสมอยู่ที่จิตทุกๆ ขณะ ใครจะลักเอาไปไม่ได้ ลมไม่กระทบสัมผัส แดดก็ไม่แผดเผา ไม่มีที่หนที่จะปลอดภัยที่จะเก็บสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้เท่ากับที่เก็บของกรรม ถ้าเป็นอกุศลกรรมที่เกิดขึ้นเป็นไปด้วยอำนาจของกิเลสทั้งหมดที่ได้กระทำแล้ว ไม่มีทางที่จะหายสูญไปได้ซึ่งน่ากลัวอย่างมาก และอกุศลกรรมก็เช่นเดียวกัน เก็บไว้อย่างปลอดภัยที่สุดในจิตทุกๆ ขณะ แต่ละขณะๆ โดยเป็นคนละส่วนกัน ไม่ปะปนกันอย่างเด็ดขาด

ไม่ว่าจะทำการมอะไรมา กุศลกรรม หรือ อกุศลกรรม ก็สะสมอยู่ในจิต เมื่อมีเหตุปัจจัยพร้อมก็จะส่งผลทันที ไม่ว่าจะหนีไปซ่อนที่ใดก็ตาม ในถ้ำ ใต้น้ำ หรือบนอากาศก็หนีไม่พ้นการได้รับผลของกรรมที่ได้กระทำมาแล้วได้ กรรมจึงยุติธรรมที่สุดในการให้ผล ซึ่งใครก็ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ผู้ที่ประพฤติทุจริตกระทำอกุศลกรรมประการต่างๆ มี ฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ เป็นต้น ย่อมได้รับผลที่ไม่ดี ในทางตรงกันข้าม ผู้ที่ประพฤตีสุจริต กระทำกุศลกรรมสะสมความดีประการต่างๆ เมื่อความดีให้ผลย่อมทำให้ได้รับสิ่งที่ดี นำปรารถนา นำใคร่ นำพอใจ และที่สำคัญ กุศลไม่ทำให้เดือดร้อนในภายหลังเลยแม้แต่น้อย ตรงกันข้ามกับอกุศลอย่างสิ้นเชิง ทำอกุศลกรรมไปแล้ว ไม่มีใครที่มีความสุขเลย เป็นเหตุนำมาซึ่งความทุกข์ความไม่สบายใจอีกมากมายทีเดียว และถึงคราวที่อกุศลกรรมให้ผล ก็ให้ผลเป็นผลที่ไม่ดีเท่านั้น เพราะฉะนั้นแล้ว ควรที่จะได้พิจารณาเตือนตนเองอยู่เสมอว่า กิจที่ไม่ควรทำโดยส่วนเดียว คือไม่ควรทำเลย ก็คือ อกุศลกรรมหรือทุจริต เพราะขณะใดก็ตามที่ทำอกุศลกรรม ขณะนั้นกำลังทำทางให้ตนเองไปสู่ที่ต่ำ คือ อบายภูมิ แต่สิ่งที่ควรทำควรสะสมนั้น ต้องเป็นความดีทุกประการเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือการฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมอบรมเจริญปัญญา สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกเป็นปกติในชีวิตประจำวัน สะสมเป็นที่พึ่งต่อไป

ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗